

ARQUEOCEC

FULL INFORMATIU DEL GRUP D'ARQUEOLOGIA
"PELEGRÍ CASADES I GRAMATXES"
(Secció d'Història i Art)

Any 5

Núm. 43

Març 2015

ACTIVITATS FETS I NOTÍCIES D'ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

DISSABTE 14 DE MARÇ 2015, EXCURSIÓ-VISITA AL MONESTIR DE SANT PERE DE CASSERRES

PONT MEDIEVAL DE MALAFOGASSA

El Monestir de Sant Pere de Casserres fou erigit per ordre de la vescomtessa d'Osona Ermetruit l'any 1006 i és l'únc de l'ordre benedictí de la comarca d'Osona. L'indret escollit ens porta una llegenda fantàstica tot i que en realitat sembla ser que ja a l'any 898 existia en el mateix lloc un castell amb una capella dedicada a Sant Pere. Tot i que la vida monacal va començar al 1012, no fou fins al 1050 amb l'abat Bofill que es consagrà el temple. La seva història és molt convulsa i si bé al principi els vescomtes d'Osona i Cardona, així com altres famílies prominents de la zona s'interessen molt pel recinte i fins i tot s'hi fan enterrar, la veritat és que ben aviat perdran l'interès. Al 1073 el monestir és donat a l'abadia de Cluny convertint-se en un priorat dependent d'aquell gran monestir.

D'entre tots els frares, priors, abats i personatges rellevants que van estar al servei del monestir o hi van tenir alguna cosa a veure, cal destacar la investidura de Pedro de Luna com a prior comendatari, el que posteriorment seria Benet XIII d'Avinyó al 1379.

L'any 1572 l'arquebisbe de Saragossa i prior comanditari de Casserres, Ferran d'Aragó, renuncia al priorat i és llavors que aquest i tots els seus béns s'uneixen al col·legi dels jesuïtes de Betlem de Barcelona, essent una simple possessió o granja. Però aquest domini es va acabar el 1767 quan Carles III en decreta la seva expulsió. Poc després és venut a mans privades, sobre el 1774 quan el compra la família Pla i Llafrenca. Poc a poc la vida religiosa i les celebracions litúrgiques es van perdent deixant de fer-s'hi missa el 1860 quan esdevindrà en habitatge dels masovers, canviant de mans posteriorment en benefici de la família Arisa-Pallàs de les Masies de Roda.

El conjunt arquitectònic és d'estil romànic amb la particularitat de ser més ample que llarg. Té tres naus acabades en absis semicircular essent la central més alta que les laterals, totes acabades en volta de canó. Sembla ser, i de fet encara en queden algunes proves, que totes les parets, columnes i sostre estaven decorats de forma ostentosa com intenta reproduir una maqueta del monestir que es troba a l'interior del mateix. El campanar no s'eleva gaire més que la resta del conjunt, tant sols un parell de pisos.

Pont de Malafogassa El pont de Malafogassa, és un pont medieval datat el 1498, i és cruïlla dels camins de les Guílleries a la Vall de Sau. Està format per dues arcades, una d'elles és força ample i pel seu dessota hi passa la Riera Major. No disposa de finestres o arquets i presenta una esvelta silueta. Rep el nom de Malafogassa d'una antiga casa i molí que té al seu redós. La Riera Major neix al Montseny i desemboca al pantà de Sau. Les aigües d'aquesta riera destaquen per ser molt netes i per aquest motiu és habitual banyar-s'hi a l'estiu i practicar-hi la pesca.

TROBEN A VALLS UN FOSSAT IBÈRIC DE 2.200 ANYS

Estudiants del grau d'Arqueologia de la UB han descobert a la zona del Vilar de Valls les restes d'una construcció ibèrica de 2.200 anys d'antiguitat. Segons els investigadors aquest assentament podria haver estat destruït pels romans durant la Segona Guerra Púnica que va enfrontar Roma i Cartago.

De sobres és sabut que Anníbal va travessar el país per creuar els Pirineus i els Alps amb els seus elefants i atacar els romans, però quasi no hi havia proves de la seva presència al nord de l'Ebre. Les monedes i projectils de plom, entre altres vestigis, trobats per un centenar d'estudiants d'arqueologia en pràctiques donen fe del que diuen els relats antics.

A manca de noves prospeccions i excavacions arqueològiques, la troballa és important perquè podria determinar l'emplaçament de la població anomenada **Kissa** o **Cissis**, la que va ser la ciutat més important de la tribu ibera dels cossetans. Se sap que a la batalla de Kissa, Gneu Corneli Escipió va derrotar el general cartaginès Hannó i al cap ilerget Indíbil, al començar la Segona Guerra Púnica el 218 aC, però fins ara no s'ha pogut determinar exactament la seva situació, ja que només es coneix pels relats de la guerra entre Roma i Cartago. Sí se sap que amb la conquesta romana, la ciutat va ser saquejada i els seus habitants van ser venuts com a esclaus a Tàrraco, on Escipió havia fundat una base militar. "Després de la batalla, els legionaris romans van assaltar i destruir el campament cartaginès i la població ibèrica, potser la que hi ha situada sota l'actual ciutat de Valls", explica Jaume Noguera.

A través d'unes prospeccions a peu, amb detectors de metalls, fotografia aèria i prospeccions geofísiques a la zona del Vilar de Valls, s'ha confirmat l'existència d'un enorme fossat que defensava

Projectils de fona trobats durant les excavacions

pel nord la ciutat ibèrica del Vilar de Valls. El fossat podria tenir una amplada de catorze metres i gairebé cinc metres de profunditat, i una longitud superior als quatre-cents metres. "Si hi ha un fossat, hi ha d'haver una muralla" pronostica Noguera.

La petjada d'Anníbal a Catalunya és el que més ha cridat l'atenció des del punt de vista científic. A Valls, pensen Noguera i López que s'hi podria haver produït una de les primeres grans batalles de la segona Guerra Púnica, quan els romans començaren a tallar la retirada d'Anníbal en la pugna pel domini de la costa del Mediterrani que mantenien Roma i Cartago.

Anníbal hauria arribat al poblat d'El Vilar i, després d'una estança d'alguns mesos, per afermar les relacions amb les tribus iberes del territori, va seguir el camí cap el nord. Però en el campament dels afores de Valls hi hauria deixat bona part de les riqueses que transportava i un contingent d'uns 11.000 soldats cartaginesos.

Una necròpolis sota l'hotel del Rec

La polèmica construcció d'un hotel de Nuñez y Navarro al Born destapa un cementiri medieval

Segons el primer informe arqueològic fet públic, es tracta d'una troballa “excepcional”. “Tot i que encara s’hi està excavant i se’n desconeix la seva extensió real, fins ara s’hi han descobert quatre enterraments individuals en fosses simples”.

Les restes humanes, que els experts consideren que probablement formen part d'una ampla necròpolis Alt-medieval que s'allargaria des del mercat de Santa Caterina fins a l'Arc del Triomf, no és el primer tresor arqueològic trobat en el solar, pel que passava el Rec Comtal. Durant els treballs de construcció dels fonaments de l'hotel ja se'n va documentar un tram.

Segons fonts de l'Ajuntament, el projecte de construcció de l'hotel incorpora una part del pla arqueològic que es desenvolupa de manera paral·lela sota la supervisió dels arqueòlegs municipals.

LA CIUTADELLA IBÈRICA DE CALAFELL. EN TRES DIMENSIONS

Un equip d'investigadors de la Universitat de Barcelona ha dissenyat una aplicació mòbil, la Calafell Open Air Museum, que permet veure en tres dimensions com era fa 2.500 anys la ciutadella ibèrica del municipi. A part de reconstruir el jaciment edificat el segle VI aC, l'aplicació també permet veure com ha evolucionat la fortificació al llarg dels segles, diferenciant les imatges que tenen certesa històrica de les que els arqueòlegs encara no han pogut verificar.

Imatges virtuals de la ciutadella ibèrica de Calafell

TROBEN MASIES IBERES A NULLES (Alt Camp)

Un edifici ibèric de 400 metres de superfície i datat del segle III-aC ha estat descobert al terme municipal de Nulles, a l'Alt Camp. Es tracta d'un assentament rural on es creu que vivia més d'una família.

Actualment s'està treballant en aquest espai, però segons Jordi Morer, de l'empresa arqueològica Mon Iber Rocs, podria ser que hi hagués alguna edificació similar adjacent. «Moltes vegades, els assentaments rurals eren ampliat pels descendents de la casa», explica Morer.

Al costat dels poblats i ciutats ibers hi ha tot un àmbit, poc conegut, format per petites masies on residien fins a tres o quatre famílies que es dedicaven al conreu i producció agrícola i que comerciaven amb els grans assentaments.

La trobada és fruit d'una campanya de prospecció arqueològica duta a terme en el curs mitjà del riu Gaià i en el sector oriental de la serra de Miramar, a l'Alt Camp.

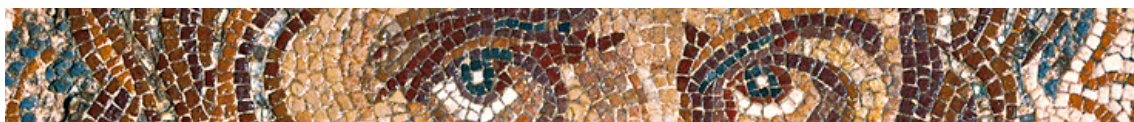

Les restes del temple dedicat al culte de l'emperador August, a Barcino, encastades ara dins de l'edifici del Centre Excursionista de Catalunya, es van recuperar a principis del segle passat per a ser exposades a l'espai monumental projectat per l'arquitecte modernista Lluís Domènech i Muntaner.

Actualment s'hi poden contemplar quatre columnes, de fust estriat i capitells d'ordre corinti, part de l'arquitrau i del podi. També s'hi exhibeix el pedestal en honor de l'edil Quint Calpurni Flavi que hi havia al Fòrum i que es va trobar en els fonaments de l'església de Santa Maria del Pi aprofitat

com a material constructiu.

Quint Calpurni Flavi, era un personatge que pertanyia a una nissaga de magistrats nascuts a Barcino.

UN FORTÍ ROMÀ AL COLL DEL MORO

Arqueòlegs de la Universitat de Barcelona (UB) i de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC) codirigits per Rafel Jornet, han descobert en el jaciment de Coll del Moro de Gandesa un fortí romà amb restes de basaments de cases i carrers

formant un urbanisme complex construït amb terrasses.

Aquesta actuació confirma la importància d'aquest conjunt arqueològic, que està integrat per una necròpolis d'incineració, que compren tres àrees ben diferenciades i que s'enquadren entre finals del segle IX aC. i V-IV aC., i un hàbitat que va des de l'època preibèrica fins al segle III dC.

En aquesta campanya s'hi han descobert restes d'un fortí d'època romano-republicana dels segles II-I aC., probablement lligat a la xarxa militar romana per a la conquesta de la vall de l'Ebre que reaprofitava i remonumentaltzava l'antiga torre ibèrica del Coll del Moro. En els propers anys la investigació es centrarà en l'excavació del fortí romano-republicà, els nous habitatges ibèrics i la delimitació de la fortificació pels costats est, sud i oest.

Una ciutat subterrània d'uns 5000 anys d'antiguitat ha estat trobada a la regió turca d'Anatòlia Central, i pot convertir-se per les seves dimensions i antiguitat en el descobriment arqueològic més important de l'any.

L'Administració per al Desenvolupament Habitacional de Turquia (TOKI), una entitat pública depenent del primer ministre, ha trobat sota el fort de Nevsehir una nova ciutat subterrània a la província del mateix nom, a la regió de Anatòlia Central. La troballa s'ha produït degut a que el TOKI estava realitzant moviments de terres per a la construcció de nous habitatges.

Els especialistes calculen que la troballa, que ocupa més de 75 hectàrees i tenir potser fins a 7 quilòmetres de llargada, podrien tenir més de 5000 anys d'antiguitat, cosa que la pot convertir en el major descobriment arqueològic de l'any. A més d'edificis residencials, a la urbs s'hi ha trobat altres construccions, com galeries i temples.

BARBÀRIE ISLAMISTA

Els gihadistes d'Estat Islàmic (EI) descarreguen el seu puritanisme religiós contra el patrimoni cultural iraquetà. El grup armat va difondre per la xarxa un vídeo en què es veu com destrossen

desenes de figures del Museu de la Civilització de Mossul, al nord de l'Iraq. Algunes d'aquestes peces daten de l'època assíria (segles VIII i VII aC.). A les imatges es veu com els extremistes fan caure estàtues a terra i les destrossen a cops de mall i amb barrines elèctriques.

Un dels gihadistes justifica aquest acte de vandalisme a la cinta, de més de cinc minuts de duració. "Els anomenats assiris i accadis establien déus de la pluja, de la collita o de la guerra, que adoraven en lloc d'Al·là,

a través d'ofrenes", explica. El mateix individu considera que això va contra el monoteisme i que el mateix profeta Mahoma va destruir amb les seves pròpies mans figures d'ídols religiosos. "Si el profeta ho va fer, és fàcil per a nosaltres fer-ho també, encara que valguin milers de milions de dòlars", hi afegeix a la gravació.

Lamia al-Gailani, arqueòloga iraquiana associada a l'Institut d'Arqueologia de Londres, va denunciar que els militants islamistes havien provocat danys incalculables. "No és només patrimoni de l'Iraq, sinó de tot el món. És patrimoni de la humanitat", va declarar a l'agència Reuters. Les peces damnificades "no tenen preu, són úniques. És increïble!", hi va afegir, i va comparar les destrosses amb la destrucció dels Budes de Bamian, dues imponents estàtues esculpides a la roca i declarades patrimoni de la Unesco, dinamitades pels talibans afganesos el 2001.

El Museu de la Civilització de Mossul ja va ser objecte d'un saqueig el 2003, durant la invasió nord-americana de l'Iraq, quan van ser robades les principals peces de la institució. Per a evitar més espolis, moltes de les figures exposades van ser traslladades de forma provisional a Bagdad. D'allà van ser retornades a Mossul quan es va renovar i reinaugurar el museu el 2009.

L'any passat, després de l'entrada de les tropes d'Estat Islàmic a Mossul, el museu va tornar a ser saquejat, amb el suposat objectiu de vendre-les per finançar el moviment. Han destruït llocs religiosos xiïtes i sufís i han atacat esglésies cristianes en indrets de Síria i de l'Iraq sota el seu control.

UNS ARQUEÒLEGS TROBEN TORRES FORTIFICADES EN EL POBLAT NEOLÍTIC MÉS GRAN DE LA XINA

Les ruïnes de Shimao, trobades a la regió xinesa de Shaanxi, són una de les troballes del país asiàtic que apareixen a la llista dels més grans descobriments arqueològics del món entre 2011 i 2012, segons el Fòrum Arqueològic de Shanghai. El jaciment, del Neolític, es considera una de les ciutats històriques més grans de la Xina

i podria arribar a canviar la idea que fins ara es tenia dels inicis de la civilització xinesa. **Su Zhouyong**, un dels responsables de les excavacions, va assenyalar que la troballa marca un abans i un després a l'estudi dels edificis fortificats de l'antiga civilització xinesa.

Les primeres ruïnes descobertes de Shimao ara fa 37 anys apuntaven a que l'indret havia estat en el Neolític un petit poblat, però les troballes en dècades posteriors indicaven que es tractava d'una gran ciutat.

L'excavació va començar el 2011 i des d'aleshores, s'hi han trobat construccions per a la defensa de la ciutat que daten de fa 4.300 anys, i per tant redefineix la història de la construcció de muralles. Dues torres fortificades defensaven el poblat més gran del Neolític conegut fins ara al país

També s'han trobat entre 70 i 80 cranis de dones joves, a les que podrien haver sacrificat abans d'enterrar-les juntes. Probablement

tingueren una mort violenta i assenyalen al que podria haver estat un ritual de fundació de la ciutat.

L'antiga Shimao és un dels descobriments prehistòrics més importants que s'han produït en el S-XX. Fins fa poc es pensava que la civilització xinesa s'havia començat a desenvolupar dos mil anys abans de la nostra era, però amb aquesta troballa s'haurà de reconsiderar tot.

El 2012, els experts varen xifrar la seva extensió en 4,25 km. quadrats.

La ciutat fou abandonada 300 anys després de la seva construcció, durant la dinastia Xia, la primera a la Xina amb registres escrits.

